

Két hónapig a háborus Bulgáriában.

— Amit láttam, amit tapasztaltam. —

VI.

A harmadféléves világkatasztrófa bizony Bulgáriában is érezte romboló, kimerítő hatását. A bulgár fővárosban az élet módfelett drága, az elsőrendű élelmicikkekben a hiány nagy, vaj, zsir a nyáron át nem volt, még az az elsőrendű vendéglőkben is avas olajjal juh-faggyúval főztek. A cukor csaknem teljesen hiányzott, az iparcikkek kifogyófélben vannak, bár okos, körültekintő és igazságos beosztással és a jegyrendszer szigorú keresztvitelével a bulgárok e tekintetben még sem állanak olyan rosszul, mint mi.

Szófiában egy pár cipő árra 70—80 leva, 200—250 levéért egészen elfogadható férfi öltönyt lehet még kapni. A gyártelepek nyers anyag- és iparimunkások hiányában üzemüket nagyrészt beszüntették. Az állatállomány lehető kiméltése végett a bulgár kormány heti négy *hustalan napot rendelt el*; a zöldségfélékben hiány nincsen, ugyszintén gyümölcsfélékben sem, bár ez utóbbiak ára hihetetlenül magas. A kenyér bőségebb (napi 500 gramm fejé-
ként) de rosszabb minőségű, mint a mienk.

Végre még meg kellene említenem a nagyfoko lakásmizériát is: a szállodák jelentékeny részét katonai célokra rekvirálták, a bérházakban a családi lakások *négyszer-ötször drágábbak, mint itt Szegeden*. Vajjon a vidéken is ugyanilyen szomorú a helyzet? Határozottan nem. A falvakban minden van bőségesen, ugyszintén a termékenyebb vidékeken fekvő gócpontokon is. A szállítási eszközök hiányossága és kezdetleges volta, továbbá az a körülmény, hogy a bulgárok meglehetősen elkéstek az országos szervezkedéssel no meg a királyság egész területén végig guruló márká, a szomszédos Törökország válságos helyzete, okozzák a főváros, és a terméketlenebb vidékeken fekvő központok bizony meglehetősen súlyos szituációját. Mindazonáltal nagy tévedés volna azt csak feltételezni is, hogy mindezek a tagadhatatlanul nagy hiányok és nehézségek végzetes hatással lehetnének a bulgár nemzet magatartására és hű kitarására, a központi szövetségesek oldala mellett, az egész földtekét megrendítő világháboruban. Ennek a derék fiatal népnek, amely ugyszólván mindenét, egész nemzeti létét egyetlen fűtőkártyára tette fel akkor, amikor semlegességét feladva, a mi pártunkra állott, a hangulata kitünő és mindvégig felette bizakodó. Nem pusztá frázis ez, szubjektív közhelyeknek egyszerű megisméltése, hanem kétségbevonhatatlan faktum mindazok számára, akik a néppel érintkeztek, ismerik gondolkodását, érzelmeit és a bulgár nemzeti egység létrejövételében vett meg nem rendíthető bizakodását.

Itt azután végezhetünk azokkal az ellenséges forrásból eredő híresztelésekkel is, amelyek mind az utóbbi időkig, bulgár különbekéről regéltek a reményeikben és a háboru esélyeiben annyiszor megcsalódott antant államok népeinek. A bulgárok csak mosolyogtak felette, ámbár, minden uralmuk ellenére is, látszott rajtuk, hogy bántja őket, hogy fáj nekik ez az egész nemzeti karakterükkel annyira ellentétes, rosszakarátu insinuatió. Idehaza sokan némi alapokat véltek találni e híresztelésekre abban, hogy a macedóniai és dobrudzsai frontoktól, tehát tisztán a hazai föld védelmétől eltekintve, a közös nagy harctereken, bulgár katonaság nem úgy pld. mint a török, még nem jelent meg, hogy a főellenségekkel való küzdelemből a maga részét kivegye.

„Hol vannak a bulgárok? Miért nem haláltatnak magukról a nagy angol-, francia-, orosz- és olasz offenzívák forró napjaikban?”

Mint egy ércfal állanak ott, mozdulatlanul a macedon bérceken és mintha csak azt mondanák: Rajtunk nem gázol keresztül ellenség, veletek pedig nem törődünk, ám tegyetek, amit tudtok!...

Nem, a helyzetet teljesen félreismeri és bulgár szövetségeseinkkel szemben nagy igazságtalanságot követ el az, aki így gondolkodik. Köz hely, hogy a kelettel való összeköttetést védő macedon front, a nagy csatatérnek

talán a legfontosabb pontja. Hatalmas, a technika legraffináltabb vívmányaival felszerelt, ellenséges seregekkel állanak szemben itt a bulgárok. Angolok, franciák, szerbek, oroszok és görögök csaknem $\frac{3}{4}$ millió főnyi hada tájékozódó cühvel rohan neki napról-napra a szlávok gyűlölt árulóinak. Ennek a kivédése, e csaknem egészen saját erejére támaszkodó kis nemzet részéről, olyan hatalmas teljesítmény, amelyet csak dicséret és rajongó elismerés illet-
het meg.

Azután még ne feledjük el azt sem, hogy a balkáni háboruba a bulgár nemzet olyan szervezeten ment bele és éppen e szervezetség folytán az egész nép, fiatalja, véne annyira kivette a maga részét ebből a véres faji háborúból, mint egyetlen egy sem a küzdő felek közül. Vervesztései is arányban voltak a kifejtett nagy erőfeszítéssel. Mig például a törököknek, a szervezetség hiánya miatt, amely nem állíthatta csatasorba e nemzet egész életerejét, hatalmas, érintetlen rétegei maradtak, amelyek most a galíciai esetleg más harctereken is, dokumentálhatják a szövetségesek hűségét. Így magyarázzák a bulgárok látszólagos mozdulatlanságukat, így kell, hogy mi is elfogadjuk, mert így fedi az ő magatartásuk a való igazságot.

*

A bulgároknak a magyarsággal szemben érzett rokonszenve, szeretete, testvéri ragaszkodása is faktum. Téves volna azonban azt hinni, hogy ez a hajlandóságuk mai keletű, s ha a világháboru és a velünk való szövetségi viszony alkalmat adott is a megnyilatkozásra, a bulgároknak irántunk való szimpátiája atavikus érzés, amely talán visszavezethető a közös eredet ösztönszerűségére. Különben hogyan magyarázhatnák meg azt, hogy a bulgár irodalom gyöngyét képező népdalgyűjtemények legjobb szerzeményeiben is a magyar név szinte minden második-harmadik énekben szerepel és mindig szeretettel, mindig csudálattal?

A nép legszélesebb rétegeiben él a közös eredetnek, a rokonságnak tudata. Annyira igaz ez, hogy néhány megálatkodott ruszofil időszerűnek véli, hogy a nép és az intelligencia e természetes diszpozíciójával szembeszálljon. A bulgárok Magyarországon látják jövőbiztonságuknak zálogát. Egy magyar-bulgár politikai, társadalmi, kulturális szövetség, esetleg a nagy centrális szövetség keretén belül, ez az ő ideáljuk! Mikor erre vonatkozólag megkérdeztem dr. Péseff közoktatásiügyi miniszter urat, felelősségteljes állásában, mint a bulgár miniszteri tanács alelnöke, határozott választ természetesen nem adhatott, de szavainak melegéből kiértézt, hogy milyen nagy hívünk ő nekünk s milyen sokat vár nemzeteink szoros barátságától, a jövő esélyei, bizonyos áramlataival szemben...

Beszéltem a sobranje egy tagjával is, aki szóról-szóra ezt mondta nekem:

— „Természetesen azon kell lennünk, hogy a jövőben lehetőleg mindennel magunk lássuk el magunkat s így a közgazdasági élet összes tereimán megfeszített munkát kell végeznünk. E törekvésünkben *elsősorban az Önök támogatására számítunk*. Azután is, ha majd célunkat elértük, s marad még egy lévőnk a külföld számára, ezt a lévőnt is Önöknél fogjuk elkölteni.”

Egy másik képviselő meg ezt mondta:

— Ha a béke konferencián önök nem követelnék *elég erőlesen a közös határt és ha az önök hibájából nem maradhatnánk szomszédok, mi képesek volnánk egy újabb hadjáratot indítani, még önök ellen is, hogy a direct összeköttetést kioroszakoljuk!*...”

Mindazok a magyarok bulgáriai tartózkodásom alatt, akikkel beszéltem és akik évek óta élnek künn, megerősítették a bulgároknak nemzetünk iránt érzett kitüntető ragaszkodását. Elég különben csak arra az osztalan helyeslésre utalnom, amellyel a propagandát a társadalom minden rétegében fogadták és arra a kész-

ségre is, amelyet a bolgár közoktatásiügyi kormány mutatott a magyar nyelv tanításának nagy horderejű kérdésében.

Hihetetlen nagy tere lehet a magyar kulturális és közgazdasági tevékenységnek Bulgáriában. Csak fennünk kell, cselekednünk kell! Nehogy mások foglalják el helyünket és olyan szituációt teremtsenek ott, amelyen aztán a legjobb hajlandóság sem változtathat többé semmit!

A következő cikkemben rá fogok mutatni arra, hogy mit tehet a magyar ipar-, kereskedelem és különösképpen milyen missziója lehet Szeged városának a testvéri Bulgáriában.

Jakab Dávid.

Ujabb hajóelsüllesztések.

Berlin, október 20. A Wolff-ügynökség jelenti: Buvárhajóink újabban az Atlanti-oceánon 16.000 bruttóregisztertonna hajóürt sülyesztettek el. Az elpusztított hajók közt van a Drake angol fellegyverzett gőzös (2217 regisztertonna), továbbá a Heron angol gőzös szénrakománnyal, a Neuilly francia háromárbcos 3080 tonna gabonával Melbourneből Bordeauxba, valamint a következő francia halászgőzösk: az Union Republique, a Deux Jeannes, a Liberté, Peuple, Frères, az utóbbi három fel volt fegyverezve.

Oroszországban terjednek a zavargások.

Berlin, október 20. A moszkvai maximalista munkások egyre fenyegetőbb magatartást tanúsítanak. Október 11-én, 12-én, 13-án és 14-én nagy tüntetések voltak az azonnali békekötés mellett, amelyeken körülbelül 70 ezer ember vett részt. A moszkvai „vörös gárda” sok tekintélyes iparost letartóztatott. A munkások nyugtalanodóbb része általános sztrájkjal fenyegetőzik, ha a kormány nem mond le. A munkások gyűlése Kerenszki ellen fordul, akit azzal vádolnak, hogy a forradalmi demokráciának tartozó felelősség alól különböző tisztességtelen utakon igyekszik kibújni. A maximalisták a vasutasokat általános vasuti sztrájk megkezdésére buzdítják. Tény az, hogy a vasutasok egész sereg vonalon beszüntették az üzemét. Az anarchia egyre terjed. Különösen veszedelmesek a naponta növekvő agrár zavargások, amelyek különösen veszedelmesekké váltak Csernikov, Perm és Jekaterinoszlav kormányzóságokban. A Rjees azzal vádolja meg Csernovot, hogy a parasztnál elért népszerűségét arra használja fel, hogy a kormány helyzetét megrontsa. A lap azt írja, hogy Csernov parasztlázadásokat szervez, hogy Kerenszkit megbuktassa és maga lépjen a kormány elére.

A Drake páncéloscirkálót német buvárhajó sülyesztette el.

Berlin, október 20. Buvárhajóink egyike, amelynek parancsnoka Rohrbeck sorhajóhadnagy, október 2-án Irországtól északra torpedólövéssel elsüllesztette a Drake páncélos cirkálót (14.300 tonna).

Anglia 28-án felel a pápának.

Zürich, október 19. A Petit Parisien jelenti Londonból: A jövő vasárnap, október 28-án fog Lloyd George miniszterelnök a pápa jegyzéke óta Londonban először beszélni nyilvános gyűlésen. Nyilatkozata meg fogja jelölni az angol kormány álláspontját a pápa békejavaslatával szemben.